

Chcąc podjąć rzeczową dyskusję na temat przyszłości polskiego rolnictwa, warto zapoznać się z opracowanymi przez rząd dokumentami, które wyznaczają kierunki rozwoju polskiego rolnictwa

Jakie priorytety, czyli którą drogą idziemy?

1. Narodowy Plan Rozwoju (NPR).

Narodowy Plan Rozwoju to nadrzędny dokument, który wyznacza strategię polityki gospodarczej kraju u progu wejścia Polski do Unii Europejskiej. Koncentruje się on przede wszystkim na diagnozie aktualnej sytuacji polskiego rolnictwa. Taka analiza służyć ma wypracowaniu szczegółowych programów, które mają zapewnić rozwój tej branży. A oto najważniejsze problemy zawarte w NPR:

- udział rolnictwa, łowiectwa i leśnictwa w Produkcie Krajowym Brutto (PKB) systematycznie spada, w 2001 r. wyniósł 2,9%. Polska ma znacznie wyższą niż w UE liczbę pracujących w rolnictwie. Według badań aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w 2001r. w rolnictwie, leśnictwie i łowiectwie pracowało 2,7 mln osób, tj. 19% ogółu pracujących, a na wsi 5,5 mln osób, tj. 38,6% pracujących. W rolnictwie indywidualnym pracowało przeciętnie w 2001r. 2,5 mln osób.

W okresie transformacji w strukturze rolnictwa wystąpiły następujące, podstawowe zmiany:

- sektor publiczny uległ znacznemu zmniejszeniu, głównie w wyniku likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej,

- sektor prywatny umocnił swoją dominującą pozycję w strukturze użytkowania ziemi rolniczej, ale jego zdolności rozwojowe, szczególnie z uwagi na złą sytuację dochodową w gospodarstwach indywidualnych, są niewystarczające.

Dla oceny postępu procesów restrukturyzacyjnych w polskim rolnictwie istotne znaczenie mają zmiany zachodzące w strukturze obszarowej gospodarstw rolnych. W ostatnich latach nastąpiło przyspieszenie tempa spadku liczby gospodarstw i wzrostu średniego areалу gospodarstw. I tak wg wstępnych wyników powszechnego spisu rolnego z 2002r., zanotowano następujące zmiany:

- liczba gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha zmniejszyła się z 2047 tys. w 1996r. do 1962 tys., tj. o 4,1%,
- średni areal gospodarstwa rolniczego wzrósł odpowiednio z 8,29 ha użytków rolnych do 8,39 ha, tj. o 1,2%.

Z analizy zmian struktury gospodarstw wynika, że wzrasta liczba gospodarstw największych, w wyniku powiększania gospodarstw przez rolników produkujących głównie na rynek i gospodarstw najmniejszych, na skutek podziału gospodarstw

• **Bilans zmian struktury użytkowania ziemi rolniczej (w %)**

Sektory	1988	1996	2000	2001
Sektor prywatny	80,1	91,2	92,2	92,7
w tym:				
gospodarstwa indywidualne	76,3	82,1	83,9	84,5
spółdzielnie produkcyjne		3,7	2,7	2,0
własność zagraniczna	-	0,4	0,6	0,7
Sektor publiczny				
w tym:	18,9	8,8	7,8	7,3
własność państwowa	18,8	6,2	5,7	5,2
w tym:				
gospodarstwa skarbowe AWRSP	4,2	3,4	3,1	
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: GUS

na osoby, które utraciły pracę poza rolnictwem lub nie mogą jej uzyskać (młodzież).

Rolnicy są grupą społeczną o najniższych dochodach, z wyjątkiem rodzin utrzymujących się z pomocy socjalnej. W 2001 r. dochody na 1 osobę w gospodarstwie domowym rolników były o 27% niższe niż w rodzinach pracowniczych i o 26% niższe niż w rodzinach emerytów i rencistów. Udział emerytur i rent w dochodach rolników wyniósł 18%, podczas gdy w gospodarstwach pracowniczych 7%. Wg GUS dochody brutto z pracy do dyspozycji w indywidualnych gospodarstwach rolnych wzrosły realnie w 2001 r. o 8,8%, jednak w porównaniu do 1995 r. były niższe o 45%.

Wysokie zatrudnienie w rolnictwie w części nie spełnia funkcji produkcyjnych, ale wchłania jawne (1,3 mln osób) i ukryte bezrobocie (szacowane na ok. 1 mln osób), stanowiąc istotny czynnik równoważenia rynku pracy. Doświadczenia z okresu transformacji wskazały, że dla poprawy efektywności polskiego rolnictwa zasadnicze znaczenie ma pozarolniczy rozwój obszarów wiejskich oraz sposób funkcjonowania jego bliższego i dalszego otoczenia. Szczególną słabością otoczenia rolnictwa jest brak instytucji stabilizujących popyt produktów poprzez kontrakty długoterminowe i kwotowanie produkcji.

Mimo znaczącego rozdrobnienia, polskie rolnictwo indywidualne ma szansę podwyższenia konkurencyjności, zwłaszcza w kontekście rozwoju zrównoważonego. Przy spełnieniu warunków różnorodności biologicznej, ma możliwości efektywnego wejścia w „niszę eksportową” związaną z rosnącym popytem na ekologicznie pozyskiwaną żywność.

2. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

Polityka rolna jest szczególnym problemem w kontekście rozwoju regionów i integracji z Unią Europejską. Oba te proble-

my stanowią podstawę Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego, który określa priorytety podziału „unijnych pieniędzy”. Podstawową zasadą o którą oparto ZPORR jest:

tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Szczegółową problematykę obszarów wiejskich zawiera w tym dokumencie treść priorytetu – Rozwój lokalny.

Priorytet ten będzie wdrażany za pomocą projektów (przygotowywanych oddolnie lub z inspiracji samorządów województw) aktywizujących społeczności lokalne i umożliwiających im rozwój instytucjonalnych oraz nieformalnych form współpracy i dialogu na temat problemów rozwojowych. Projekty te będą obejmować obszary miast, dzielnic miast, obszary wiejskie lub inne wyodrębnione obszary o wspólnych cechach społeczno-gospodarczych. Projekty współfinansowane z zasobów Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dotyczyć będą na obszarach wiejskich między innymi:

- infrastruktury technicznej, związanej z kreowaniem możliwości inwestycyjnych na obszarach wiejskich i małych miast (drogi gminne, powiatowe, lokalna infrastruktura środowiska, lokalna infrastruktura turystyczna, lokalne obiekty dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego),
- infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz usług towarzyszących,
- infrastruktury społecznej zapewniającej dostęp mieszkańcom wsi do podstawowych usług w zakresie edukacji, zdrowia i usług socjalnych (szkoły, ośrodki zdrowia),

A oto cele, jakie mają zostać osiągnięte na obszarach wiejskich poprzez realizację projektów w ramach priorytetu „Rozwój lokalny”:

- zahamowanie wzrostu różnicowań pomiędzy obszarami wiejskimi i miastami w zakresie dostępności do podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej oraz kulturowej,
- rozwój przedsiębiorczości ludności wiejskiej mierzony liczbą nowopowstających lokalnych MSP,
- zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej mieszkańców wsi,
- ograniczenie sfery ubóstwa,
- zmniejszenie liczby zatrudnionych bezpośrednio w rolnictwie,
- ograniczenie bezrobocia ukrytego,
- wzrost liczby turystów.

3. Regionalny Program Operacyjny

Regionalny Program Operacyjny jest jak najbardziej zbieżny z wytycznymi zawartymi w przytoczonym powyżej ZPORR. Żeby lepiej zrozumieć filozofię skomplikowanego brzmiącego „Regionalnego Programu Operacyjnego” warto również zgłębić problematykę Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich.” O ile Narodowy Plan Rozwoju ledwie diagnozuje problemy przed jakimi stoi polskie rolnictwo, o tyle sektorowy program operacyjny dla branży rolniczej ma na celu wskazanie konkretnych działań, które będą służyć rozwojowi gospodarstw rolnych.

Z całości tego obszernego dokumentu chciałbym zwrócić uwagę na zawarte w nim „Możliwości rozwoju rolnictwa”. Otóż o możliwości rozwoju decydować mają:

• Zasoby wytwórcze i stan środowiska naturalnego

Polska posiada przewagi komparatywne względem rynku UE w tych sektorach i kierunkach produkcji, które wymagają stosunkowo wysokich nakładów pracy i ziemi i są stosunkowo trudne do zmechanizowania. Rolnictwo jako całość i kilka kierunków produkcji rolnej w szczególności spełnia to kryterium. W niektórych, np. ogrodnictwo, obfitym zasobom produkcyjnym towarzyszy w Polsce długa tradycja produkcji i infrastruktura. Innym ważnym potencjalnym źródłem konkurencyjności znacznej części polskiego rolnictwa na wspólnym rynku może okazać się wysoka krańcowa produktywność inwestowanych środków¹ i poprawiający się dostęp do najnowszych technologii.

Z uwagi na tradycyjne metody produkcji i niskie zużycie

środków chemicznych, Polska może z powodzeniem produkować „żywność wysokiej jakości”, na którą będzie wzrastał popyt zarówno wśród konsumentów unijnych jak i polskich. Tworzone są warunki dla rozwoju rolniczej produkcji ekologicznej, wytwarzanej metodami uwzględniającymi wymagania środowiska naturalnego i potrzeby konsumentów. Wykorzystanie swoistej „renty zacofania” dla budowy konkurencyjności polskich gospodarstw produkujących metodami ekologicznymi wymaga jednak podniesienia wiedzy rolników, poniesienia odpowiednich nakładów inwestycyjnych i podjęcia działań marketingowych.

• Struktura wieku ludności

Szansą polskiego rolnictwa jest względnie korzystna struktura wieku ludności rolniczej.

W Polsce około 17% kierowników gospodarstw rolnych jest w wieku do 34 lat, natomiast w UE tylko 8%. Odmłodzenie grupy związanej z gospodarstwami rolnymi jest w dużym stopniu wynikiem drastycznego ograniczenia migracji, zmniejszeniem możliwości zarobkowania, a także szybszą wymianą pokoleń, wymuszoną uzyskaniem świadczeń emerytalnych w rolnictwie.

W okresie przystosowań do nowych warunków działania (członkostwo w Unii) rolnicy młodzi są bardziej skłonni podejmować ryzyko i wyzwania wynikające z nowej sytuacji niż rolnicy starsi.

• Pozaprodukcyjne funkcje rolnictwa

W społecznej debacie, jaka się toczy w Polsce nad strategią rozwoju dla tego sektora, podkreśla się konieczność zmiany sposobów i priorytetów wspierania sektora w kierunku podniesienia rangi pozaprodukcyjnych funkcji produkcji rolnej. Ewolucja ta wynika m.in. ze zmian w społecznym postrzeganiu sektora, nowych wyzwań związanych z ochroną środowiska naturalnego oraz zanikaniem tradycji lokalnych. Można wskazać na rosnącą społeczną świadomość, iż dalszy rozwój produkcji rolnej musi przebiegać w sposób zrównoważony i, jeśli to możliwe, zapewniający dostarczanie dodatkowych dóbr o charakterze publicznym (*public goods*). Stosunkowo niska intensywność produkcji rolnej, dobrze zachowane tradycyjne metody produkcji i różnorodność mikro-struktur rolniczych i wiejskich dają szansę rozwoju polskiego rolnictwa w zgodzie z europejskim modelem rozwoju tego sektora wyznaczonym w ramach Agendy 2000.

Opracowanie: Wacław Wrana – Urząd Gminy Gorzyce

W związku z systematycznie wzrastającą powierzchnią gruntów, na których zaprzestano prowadzenia działalności rolniczej zwracam się do ich właścicieli z apelem o wykonanie prac pielęgnacyjnych polegających na skoszeniu rosnącej roślinności.

Nieskosizone działki sprzyjają rozwojowi gryzoni oraz ślimaków, powodują również zagrożenie pożarowe przy niedozwolonym wypalaniu traw, a także zdecydowanie negatywnie wpływają na sąsiednie użytkowane rolniczo tereny.

Kierownik Referatu Rolnictwa
UG Gorzyce mgr inż. Justyna Markiewicz

Mieszkańcy naszej gminy w składzie Śląskiej Izby Rolniczej

Samorząd rolniczy w swojej historii przybiera coraz to nowe oblicza. W grudniu ubiegłego roku, w wyniku wyborów powszechnych, została utworzona Rada Powiatowa Śląskiej Izby Rolniczej, jako szczebel pośredni pomiędzy delegatem z gminy, a Walnym Zgromadzeniem. Powstanie tejże rady umożliwiła nowelizacja ustawy o izbach rolniczych, która tym samym daje samorządowi rolniczemu nowe sposoby realizacji zadań. Delegaci z poszczególnych gmin na forum Rady Powiatowej zyskali możliwość skuteczniejszego niż dotąd reagowania na zaistniałe sytuacje. Szczebel powiatowy, wydaje się bardziej może sprzyjać podejmowaniu wyzwań z zakresu organizacji i obsługi rolnictwa. Do zadań Rady Powiatowej należy m.in. sporządzanie analiz i opinii przedstawianie wniosków oraz dokonywanie ocen z zakresu rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych i przedstawienie ich samorządowi izby, wydawanie opinii w sprawach zgłoszonych przez zarząd lub Walne Zgromadzenie izby, podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury rolnictwa i wsi,

inicjowanie działań dla powołania i wspierania zrzeszeń producentów rolnych oraz inne zadania określone w statucie Śląskiej Izby Rolniczej.

W skład izby wchodzi jedenastu delegatów z dziesięciu gmin. Są to:

1. Adam Filipawski z Jastrzębia Zdroju
2. Henryk Hajduczek z Rydułtów
3. Henryk Jaszek z Radlina
4. Dariusz Matuszek z gm. Lubomia
5. Marcelina Michniewicz z gm. Godów
6. Jacek Pawelec z Markłowic
7. **Jerzy Stęchły z gm. Gorzyce**
8. **Kacper Szczęch z gm. Gorzyce**
9. Maria Tatarczyk z Pszowa
10. Gerard Tatarczyk z Wodzisławia
11. Janusz Wita z gm. Mszana.

Funkcję przewodniczącej pełni pani Maria Tatarczyk, zastępcą przewodniczącej jest Adam Filipowski, a delegatem do Walnego Zgromadzenia Śląskiej Izby Rolniczej jest pan Janusz Wita.

„Biuletyn”

